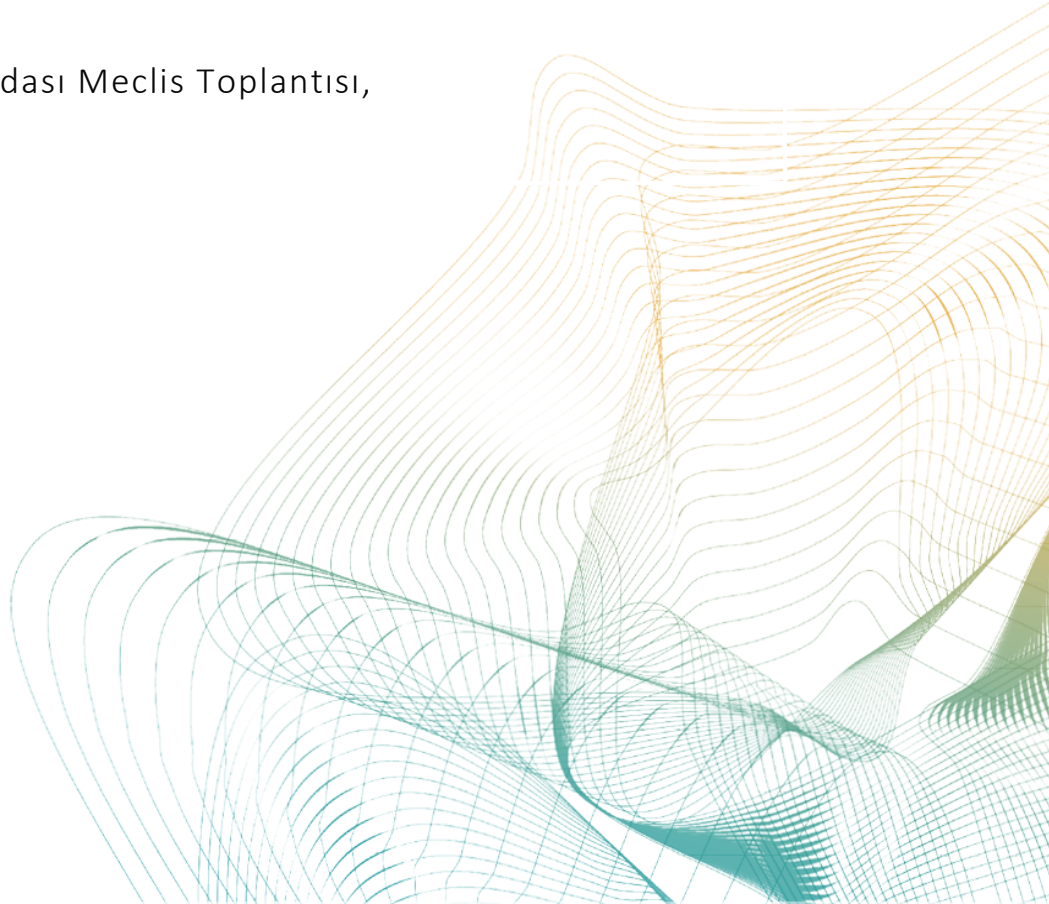

Ekonomik Görünüm ve Merkez Bankasının Reel Sektör alışmaları

Murat UYSAL,
Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
Bařkanı

Ankara Sanayi Odası Meclis Toplantısı,
25 Eylül 2019

Ankara Sanayi Odasının Değerli Üyeleri, Kıymetli Misafirler, Değerli Basın Mensupları,

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası olarak, uyguladığımız politikaların etkinliğini arttırmak adına reel sektör ve diğer tüm paydaşlarımız ile uyum içerisinde çalışmaya özen gösteriyoruz. Bu vesileyle, sanayicisinin yüksek katma değer üretmesine, rekabet gücünün artırılmasına katkı sağlamayı ve ülkemizin ekonomik, teknolojik, sosyal ve kültürel gelişiminde yol gösterici olmayı misyon edinen Ankara Sanayi Odasının bu nazik davetini son derece önemsiyor ve teşekkür ediyorum.

Konuşmama makroekonomik görünümüne ilişkin kısa bir değerlendirme ile başlamak istiyorum.

Artan ticaret gerilimlerinin, küresel büyüme ve para politikaları üzerinde belirgin yansımalarının olduğu bir konjonktürden geçiyoruz. Bu durum, ticaret ve sermaye akımları kanalıyla, Türkiye de dâhil olmak üzere gelişmekte olan ülkelere önemli etkiler oluşturma potansiyeline sahip. Nitekim son dönemde küresel büyümedeki yavaşlama eğiliminin belirginleştiğini ve bu ivme kaybının en önemli dış ticaret ortağımız olan Avrupa Birliği ülkeleri için daha belirgin olduğunu görmekteyiz. Bu yavaşlama Avrupa Birliği'yle yaptığımız ticareti etkilese de firmalarımızın pazar ve ürün çeşitlendirme esnekliği ve rekabet kazanımları sayesinde ihracatımızdaki güçlü seyir devam etmekte. Diğer taraftan, küresel enflasyonun ılımlı seyri genişleyici para politikası adımlarıyla risk iştahını ve gelişmekte olan ülkelere yönelik portföy akımlarını destekliyor. Ancak, gerek ticaret anlaşmazlıklarına ilişkin belirsizliklere gerekse jeopolitik gelişmelere bağlı olarak gelişmekte olan ülkelere yönelen portföy akımlarının dalgalı ve zayıf bir seyir izlediğini görüyoruz. Dış finansman koşulları ekonomimizi risk primi, kur ve beklenti kanalı üzerinden etkilediğinden küresel gelişmeler ve sermaye akımları üzerindeki etkilerini yakından takip ediyoruz.

Değerli Dinleyiciler,

Yurt içi gelişmelere bakıldığında, iktisadi faaliyetin 2018 yılının ikinci çeyreğinden itibaren dengelenme sürecine girdiğini görüyoruz. Geçen yılın ikinci yarısındaki daralmanın ardından Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'da, 2019 yılının ilk yarısında ılımlı bir toparlanma gözledik. Dengelenme sürecinde net ihracatın büyümeye katkısı tarihsel olarak en yüksek düzeylerine ulaşarak iktisadi faaliyetteki yavaşlamayı önemli ölçüde sınırladı. Büyüme kompozisyonundaki bu değişim, dış dengede belirgin bir iyileşmeye neden olarak 12-aylık birikimli cari işlemler dengesinin 2002 yılından bu yana ilk kez fazla vermesini sağladı.

Başta sanayi üretimi olmak üzere, öncü göstergeler, iktisadi faaliyetteki toparlanmanın ve ekonomideki dengelenmenin yılın ikinci yarısında da devam ettiğini gösteriyor. Önümüzdeki dönemde, enflasyondaki düşüşle birlikte ülke risk priminin ve finansal oynaklıkların azalacağını; finansal koşullardaki kademeli iyileşmeyle iktisadi faaliyetteki toparlanmanın ılımlı şekilde süreceğini öngörüyoruz.

İçinde bulunduğumuz dönemde, reel kurun düşük seviyelerde seyrediyor olması Türkiye'nin küresel ticaret pazarında sahip olduğu rekabet gücünü, dolayısıyla da dış ticaret dengesindeki iyileşmeyi desteklemekte. Rekabet gücü kazanımları, dış şoklara karşı ihracat potansiyelimize önemli bir dayanıklılık ve esneklik kazandırmakta, böylelikle ekonominin daha dengeli ve sürdürülebilir bir büyüme patikasına yönelmesinde önemli rol oynamakta. Nitekim son aylarda ekonomideki yaşanan toparlanma sürecine rağmen cari dengenin ana eğiliminde bir bozulma olmadığını görüyoruz. Turizm gelirlerindeki güçlü artışın da katkısıyla 2019 yılının geri kalanında cari işlemler dengesindeki iyileşmenin devam etmesini bekliyoruz.

Değerli Dinleyiciler,

Tüketici enflasyonunda 2018 yılının Ekim ayından bu yana belirgin düşüş görüyoruz. Sıkı para politikası ve koordineli politika çabaları neticesinde birikimli döviz kuru etkilerinin azalması ve iç talebin ılımlı seyri enflasyondaki düşüşün temel sürükleyicileri olarak öne çıkmakta. Bu faktörlerin katkısıyla enflasyondaki iyileşme eğiliminin önümüzdeki dönemde de devam edeceğini öngörüyoruz

Enflasyondaki düşüşe bağlı olarak enflasyon beklentilerinde de iyileşme görmekteyiz. Enflasyon beklentilerinin çıpalandırılması, para politikasının etkinliği ve enflasyon-büyüme ödünleşiminin azaltılabilmesi açısından kritik önem taşımakta. Önümüzdeki dönemde enflasyon görünümündeki iyileşmeye bağlı olarak beklentilerin de iyileşmeye devam edeceğini değerlendiriyoruz.

Değerli Ankara Sanayi Odası Üyeleri, Kıymetli Misafirler,

Enflasyon görünümünü etkileyen tüm unsurları dikkate alarak, Temmuz ayındaki 425 baz puanlık indirimin ardından Eylül ayında da politika faizini 325 baz puan indirdik.

Daha önce de belirttiğim gibi, son dönemde enflasyon dinamiklerinde iyileşme gözlemliyoruz. Küresel gelişmelerin de etkisiyle para politikasında oluşan hareket alanının önemli bir bölümünü Temmuz ve Eylül aylarında önden yüklemeli bir şekilde kullanmayı tercih ettik. Bu kararı alırken hedeflediğimiz dezenflasyon patikasıyla büyük ölçüde uyumlu olan bir para politikası duruşu hedefledik. Geline nokta para politikası duruşunun enflasyondaki düşüş sürecini destekler nitelikte olduğunu değerlendirmekteyiz.

Öte yandan, Türkiye’de enflasyon gelişmekte olan ülke grubuna kıyasla halen yüksek seviyelerde. Enflasyondaki düşüşü kalıcı hale getirebilmemiz için para politikasındaki temkinli duruşumuzu sürdürmemiz gerekmekte. Bu çerçevede, parasal sıklığın düzeyini enflasyondaki düşüşün sürekliliğini sağlayacak şekilde belirleyeceğiz.

Merkez Bankası olarak aldığımız kararların kredi piyasası üzerinde etkili olduğunu görmekteyiz. Temmuz ve Eylül aylarındaki faiz indirimleri ile birlikte mevduat ve kredi faizleri geriledi. Kredi faizlerindeki gerilemeyi hem firma hem ihtiyaç kredilerinde gözledik. Ayrıca, kredi büyüme hızı, tüketici kredilerinde daha belirgin olmak üzere yükselişe geçti ve kredi büyüme oranlarında ılımlı bir canlanma gözlemlendi. Parasal aktarım mekanizmasının gecikmeli etkilerine bağlı olarak önümüzdeki dönemde kredi piyasasındaki canlanmanın daha belirgin hale geldiğini görebiliriz.

Saygıdeğer Dinleyiciler;

Konuşmamın bu bölümünde kısaca fiyat istikrarı ile büyüme ilişkisinden bahsetmek istiyorum. Öncelikle, bu iki kavramın birbiriyle çelişmediğini, aksine birbirini tamamlayıcı nitelikte olduğunu belirtmek isterim. Verimlilik artışına dayalı bir büyüme, fiyat istikrarının sürdürülebilirliğini güçlendirirken; fiyat istikrarının sağlanması belirsizliği azaltıp faizleri düşürmek suretiyle yatırımları ve büyüme potansiyelini destekler.

Bu noktada, merkez bankalarının uyguladıkları para politikalarıyla fiyat istikrarı ve sürdürülebilir büyüme arasındaki ilişkiyi nasıl etkilediğine değinmek istiyorum. Bildiğiniz üzere, merkez bankaları uyguladıkları para politikası vasıtasıyla toplam talep, kredi koşulları ve benzeri makro değişkenleri etkilemek suretiyle nihayetinde enflasyon üzerinde belirleyici rol oynar. Merkez bankaları faiz politikasıyla yalnızca kısa vadeli faizi belirlemekte ve bu faiz “politika faizi” olarak adlandırılmaktadır. Merkez Bankasının politika faizi bir hafta vadeli repo ihale faiz oranı olarak belirlenmiştir. Para politikası öncelikle finansal sistemdeki fiyatlamaları etkiler. Maliyetleri değişen bankalar daha sonra diğer bazı başka faktörleri de dikkate almak suretiyle bu değişimi kredi ve mevduat faizlerine yansıtırlar.

Reel sektörde faaliyet gösteren firmalar açısından değerlendirildiğinde para politikası özellikle iki açıdan önemlidir: Borçlanma maliyeti ve öngörülebilirlik. Piyasada uzun dönemli kredi faizleri, merkez bankalarınca belirlenen politika faizinin üzerine kredi riski primi, vade primi ve enflasyon beklentileri gibi unsurların eklenmesiyle oluşur. Dolayısıyla merkez bankaları enflasyonist baskıların yaşandığı bir dönemde politika faizlerini yükselttiğinde, bankaların kısa vadeli maliyetini artırmış olsa dahi, risk primi ve enflasyon beklentilerini azaltabildikleri ölçüde uzun vadeli faizleri olumlu etkileyerek reel sektör firmalarının borçlanmasını kolaylaştırabilir.

Para politikası duruşunun reel sektör açısından bir başka önemi ise, özellikle yüksek oynaklık dönemlerinde enflasyonun gelecek dönemde izleyeceği seyre dair sinyal gücü ve rehberlik özelliğiyle öngörülebilirliği sağlamaktan geçer. Enflasyon beklentilerinin kontrol altına alınması; reel sektörde faaliyet gösteren bir firma açısından girdi maliyetlerinin düşürülmesi, ileriye dönük fiyatlamaya yapabilmek, yatırım ve üretim süreçlerini planlamak açısından önem arz etmektedir.

Dolayısıyla merkez bankaları para politikası kararlarını alırken orta ve uzun vadeli bir perspektifle fiyat istikrarını ve sürdürülebilir büyümeyi sağlamaya yönelik bir anlayış benimsemektedir. Enflasyonun yüksek olduğu, döviz kuru üzerinde değer kaybı baskılarının ve oynaklığın fazla olduğu dönemlerde, sıkı para politikası duruşunun gerek öngörülebilirlik gerekse uzun vadeli borçlanma maliyetleri üzerinden reel sektörü rahatlatabileceğini unutmamak gerekir.

Saygıdeğer Katılımcılar,

Günümüzde birçok ülke merkez bankası para politikalarını kurgularken kullandıkları bilgi setlerini çeşitlendirmeye ve zenginleştirmeye büyük önem vermektedir. Bu bağlamda özellikle reel sektörden edinilen bilgiler, reel sektörün değerlendirmeleri ve ihtiyaçları karar alma süreçlerine artan düzeyde dâhil edilmektedir. Biz de, Merkez Bankası olarak, para politikası süreçlerinin tasarımında, veri odaklı bir yaklaşım ile hareket etmekteyiz. Bu çerçevede, mikro düzeydeki dinamikleri ve saha bilgilerini yakından analiz etmemize olanak sağlayan mikro verileri de bu süreçte yoğun olarak kullanmaktayız. Örneğin, siz değerli reel sektör temsilcilerinin karşı karşıya kaldığı krediye erişim, yabancı para borçluluk, ithal girdi kullanımı ve benzeri konuları firmalar ve bankalar düzeyinde eriştiğimiz mikro veriler ile derinlemesine analiz etmekte ve bu analizlerin sonuçlarını politika süreçlerimizde değerlendirmekteyiz.

Politika etkinliğini en üst düzeye çıkarmak amacıyla, sağlıklı ve kapsayıcı ekonomik büyümeyi desteklemek adına, ana paydaşlarımızdan biri olan reel sektörle çift yönlü iletişim kurmaya özel önem veriyoruz. Reel sektörün nabzını tutmaya yönelik olarak sahadan elde ettiğimiz değerli bilgileri, diğer tüm veriler ile birlikte harmanlayarak politika oluşturma süreçlerinde değerlendirmekteyiz. Bu bilgilerin, karar alma süreçlerimiz açısından en kıymetli girdilerden birini oluşturduğunu ifade edebilirim.

Değerli Katılımcılar;

Konuşmamın bu kısmında, Merkez Bankası olarak reel sektörle etkileşim içerisinde yürüttüğümüz bu saha çalışmalarından bahsetmek istiyorum. 2013 yılından bu yana sahaya inerek ekonomik faaliyetlerin seyrini bölgesel ve sektörel bazda yakından takip etmek amacıyla, siz değerli reel sektör temsilcileriyle yüz yüze görüşmeler yapıyoruz. Aranızda bu görüşmelere katılanların da bildiği üzere, bu toplantılar, Bankamız yöneticileri ve çalışanları ile firmaların karar alıcı üst düzey yöneticileri arasında gerçekleştiriliyor. Konusunda uzmanlaşmış yetkin çalışanlarımızdan oluşan 50 kişilik bir ekiple her ay Türkiye'nin dört bir yanında bu görüşmeleri yürütüyoruz. Bu kapsamda her yıl, düzenli aralıklarla, farklı sektör ve ölçeklerden yaklaşık 2.000 firmayı ziyaret ediyoruz. Bugün de aramızda bulunan Ankara Sanayi Odası üyesi birçok firma temsilcisi ile oldukça verimli görüşmeler yaptık ve yapmaya devam ediyoruz. Bugüne kadar saha çalışmaları kapsamında Ankara'da yaklaşık 250 firmayla 500'ün üzerinde görüşme gerçekleştirdik.

Bu ziyaretlerde talep koşullarından yatırım duruşuna, finansman koşullarından fiyatlama davranışlarına kadar pek çok konuya odaklanıyor ve firmaların karar alma mekanizmalarına ilişkin kapsamlı ve eşzamanlı bilgi ediniyoruz. Bu bilgiler özellikle belirsizliğin arttığı, iş çevrimlerinin değiştiği dönemlerde resmi istatistiklerden daha zamanlı ve detaylı olarak derlendiğinden bizler için daha da kritik bir önem arz ediyor. Buna ek olarak, yurt içinde ve yurt dışında yaşanan gelişmeler ile hukuki ve kurumsal düzenlemelerin reel sektör dinamikleri üzerindeki etkilerini anlık olarak izleyebiliyor, yakın geleceğe dair konjonktürü ve aktarım mekanizmalarını daha iyi analiz edebiliyoruz. Kuşku yok ki firma ziyaretleri yoluyla derlediğimiz, reel sektör firmalarımızın ekonomik görünümüne yönelik hissiyat ve duruşlarına ilişkin bilgiler para politikası karar alma süreçlerimizde kullandığımız bilgi havuzumuzu derinleştirip zenginleştiriyor.

Firmalarımızla yaptığımız yüz-yüze görüşmeler, konjonktürel gelişmelerin yanı sıra yapısal konular hakkında bilgi edinmek ve firmalarımızı ilgilendiren bir düzenlemenin etkilerini anlamak açısından oldukça faydalı oluyor. Ve bilmenizi isterim ki sizlerle yaptığımız görüşmeler Merkez Bankası olarak bize ayrı bir sorumluluk daha yüklüyor. Görüşmelerde bize ilettiğiniz beklentilerinizi ve önerilerinizi de ilgili kamu kurumlarıyla paylaşıyor ve sorunlarınızın çözümünde aracı olmaya çalışıyoruz. Zira sağlıklı ve verimli işleyen bir reel sektörün fiyat istikrarı ve finansal istikrar için vazgeçilmez bir unsur olduğunun farkındayız.

Firma ziyaretlerinin para politikasının iletişiminin doğrudan ve daha etkin bir şekilde yapılmasına da katkı sağladığını belirtmek isterim. Merkez Bankası olarak politika adımlarımızı sizlere daha iyi anlatabilirken, sizlerden de uygulanan politikaların yansımalarını doğrudan öğrenebiliyoruz. Bu çift taraflı iletişim, fiyat istikrarı ile konjonktürel ve yapısal konular hakkında kamuoyunda farkındalık oluşturma çabamıza katkı sağlıyor. Böylelikle Merkez Bankası ve reel sektör arasındaki iletişim köprüsünü daha da güçlendirmeyi amaçlıyoruz.

Değerli ASO Üyeleri, Kıymetli Misafirler,

Gerek anketlerle derlediğimiz istatistiklerde ve yapmış olduğumuz araştırma çalışmalarında gerekse saha çalışmalarımızda faaliyetlerinizi büyük bir özveriyle sürdürdüğünüzü gözlemliyoruz. Son dönem görüşmelerinde, başta savunma sanayi, makine teçhizat, fabrikasyon metal ve mobilya sektörlerinde olmak üzere Ankara firmalarının ihracatı artırma, verimliliğe odaklanma, pazar çeşitliliğini ve ürün kalitesini artırma konusunda güçlü bir motivasyona sahip olduklarını görüyoruz. Bu kapsamda firmalarımızın dinamizm, yenilenme ve küresel rekabet koşullarına uyum sağlama hususunda önemli adımlar attıklarını ve ülke ekonomisine yaptıkları katkıyı artırdıklarını memnuniyetle takip ediyoruz. Biz de Merkez Bankası olarak fiyat istikrarını sağlama ve finansal istikrarı destekleme hedeflerimizi gözeterek sağlıklı ve kapsayıcı büyümeye katkı verme amacıyla hareket ediyoruz. Karşılıklı güven, işbirliği ve iletişimi geliştirerek çalışmalarımızı önümüzdeki dönemlerde daha da zenginleştirerek sürdürmeyi hedefliyoruz.

Konuşmama burada son verirken, değerli fikirlerini ve önerilerini samimi bir şekilde bizimle paylaşan ve çalışmalarımıza katkıda bulunan bütün firmalarımıza teşekkür ediyorum. Önümüzdeki dönemde bu iş birliğinin daha da derinleşip güçleneceğine inanıyorum.

Başta Sayın Başkan Nurettin Özdebir olmak üzere Ankara Sanayi Odamıza davetleri ve gösterdikleri misafirperverlikten dolayı şükranlarımı sunuyorum.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.